मोरङ जिल्लाका कक्षा आठमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको लेख्य चिह्न प्रयोग क्षमताको अध्ययन

देवीमाया दाहाल

परीक्षा क्रमाङ्क : २८७१०३६०/०७३

त्रि.वि. दर्ता नं : ९-२-८३५-००२४-२०१०

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशास्त्र सङ्काय, नेपाली भाषा शिक्षाअन्तर्गत

चौथो सेमेस्टरको नेपा.शि. (५४४) पाठ्यांशको

प्रयोजनका लागि प्रस्तुत

शोधपत्र

नेपाली भाषा शिक्षा विभाग

शिक्षाशास्त्र केन्द्रीय विभाग

त्रि.वि. कीर्तिपुर

२०७४/**2018**

प्रतिवद्धतापत्र

यस शोधपत्र प्रतिवेदनभित्रका प्राथमिक सामग्रीहरू कहीँ कतैबाट साभार गरिएको छैन् र द्वितीयक स्रोतका सामग्रीहरूलाई सन्दर्भाङ्कन सहित प्रस्तुत गरिएको छ । यसका कुनै पनि अंश अन्य प्रयोजनका लागि उपयोग र प्रकाशनमा आएका छैनन् । तसर्थ यो शोधपत्र नितान्त मौलिक भएको प्रतिवद्धता व्यक्त गर्दछु ।

मिति : २०७४/१२/२२ ....

देवीमाया दाहाल

शोधार्थी

सिफारिस पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशास्त्र सङ्काय नेपाली भाषा शिक्षा विभागअन्तर्गत स्नातकोत्तर तह चौथो सेमेस्टरको नेपा.शि. ५४४ पाठ्यांशको प्रयोजनार्थ प्रस्तुत 'मोरङ जिल्लाका कक्षा आठमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको लेख्य चिह्न प्रयोग क्षमताको अध्ययन' शीर्षकको शोधपत्र शोधार्थी देवीमाया दाहालले मेरो निर्देशनमा रही तयार पार्नुभएको हो । यस शोधपत्रको आवश्यक मूल्याङ्कनको लागि सिफारिस गर्दछु ।

....

उपप्रा. गीता खनाल

(शोध निर्देशक)

मिति : २०७४/१२/२२

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशाास्त्र सङ्काय
नेपाली भाषा शिक्षा विभाग
कीर्तिपुर, काठमाडौँ

स्वीकृति पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशास्त्र सङ्काय नेपाली भाषा शिक्षा विभागअन्तर्गत स्नातकोत्तर तह चौथो सेमेस्टरको नेपा.शि. ५४४ पाठ्यांशको प्रयोजनार्थ शोधार्थी देवीमाया दाहालले 'मोरङ जिल्लाका कक्षा आठमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको लेख्य चिह्न प्रयोग क्षमताको अध्ययन' शीर्षकमा तयार पार्नुभएको प्रस्तुत शोधपत्र स्नातकोत्तर उपाधिका लागि उपयुक्त ठहरिएकाले स्वीकृति प्रदान गरिएको छ ।

शोध मूल्याङ्कन समीति

क. सं.	नाम	हस्ताक्षर
१.	प्रा.डा. रामप्रसाद भट्टराई (विभागीय प्रमुख)	....
२.	सहप्रा.डा. ऋषिराम शर्मा (शोध विशेषज्ञ)	....
३.	उपप्रा. गीता खनाल (शोध निर्देशक)	....

मिति : २०७४/११/२२

Date : April

कृतज्ञताज्ञापन

प्रस्तुत शोधपत्र 'मोरङ जिल्लाका कक्षा आठमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको लेख्य चिह्न प्रयोग क्षमताको अध्ययन' शीर्षकमा त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशास्त्र सङ्काय नेपाली भाषा शिक्षा विभागअन्तर्गत स्नातकोत्तर तह चौथो सेमेस्टरको नेपा.शि. ५४४ पाठ्यांशको प्रयोजनका लागि तयार पारिएको हो ।

प्रस्तुत शोधपत्र तयार पार्ने क्रममा विभिन्न व्यस्तता र बाध्यतालाई थाती राख्दै प्रारम्भदेखि अन्तिम स्वरूप प्रदान नगरुन्जेलसम्म उत्साहपूर्वक कुशल निर्देशन र महत्त्वपूर्ण सल्लाह, सुझाव प्रदान गरी पथ प्रदर्शनको महत्त्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्नुहुने शोधनिर्देशक उपप्रा. गीता खनालप्रति हृदयदेखि नै हार्दिक कृतज्ञताज्ञापन गर्दछु । त्यसैगरी यस शोधपत्रको शीर्षक स्वीकृत गरी शोधकार्य गर्न अनुमति दिनुहुने श्रद्धेय गुरु तथा विभागीय प्रमुख प्रा.डा. रामप्रसाद भट्टराई तथा मलाई प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष रूपमा सुझाव, सल्लाह प्रदान गर्नुहुने नेपाली भाषा शिक्षा विभागका सम्पूर्ण प्राध्यापकहरूप्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्दछु । यसका साथै प्रस्तुत अध्ययनका लागि विद्यार्थी उपलब्ध गराई आवश्यक तथ्याङ्क सङ्कलन गर्न सहयोग गर्नुहुने सम्पूर्ण प्रतिनिधि विद्यालय परिवारलाई र विद्यार्थी भाइ बहिनीहरूलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

आफुले अनेकौं दुःख, कष्ट सहेर मलाई ज्ञानको उज्यालो किरण प्रदान गर्नुहुने मेरा पूजनीय माता गंगादेवी दाहाल र पिता गिताराज दाहालप्रति म सदा ऋणी रहने छु । उच्च शिक्षाका लागि प्रेरणा र हौसला प्रदान गर्नुहुने मेरा आदरणीय दाजु उमेश दाहाल र भाउजू गंगा दाहालप्रति विशेष आभार प्रकट गर्दै मेरा प्यारा भाईहरू शेषराज दाहाल र उत्सव दाहाललाई पनि सम्झन चाहन्छु । साथै यस शोधपत्र तयार गर्ने क्रममा मलाई प्रत्यक्ष तथा परोक्ष रूपमा आफ्ना महत्त्वपूर्ण राय सुझाव प्रदान गर्नुहुने आफन्तजन तथा मित्रहरूप्रति आभार प्रकट गर्दछु ।

अन्त्यमा प्रस्तुत शोधपत्रले नेपाली लेख्य चिह्नको अध्ययन गर्न ईच्छुक व्यक्तिहरूमा सहयोग पुग्ने आशा राख्दै प्रस्तुत शोधपत्रको आवश्यक मूल्याङ्कनका निम्ति त्रि.वि. नेपाली भाषा शिक्षा विभाग समक्ष पेश गर्दछु ।

शोधार्थी

मिति : २०७४/१२/२२

देवीमाया दाहाल

नेपाली भाषा शिक्षा विभाग

त्रि.वि., कीर्तिपुर

शोधसार

प्रस्तुत शोधपत्र *मोरङ जिल्लाका कक्षा आठमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको लेख्य चिह्न प्रयोग क्षमताको अध्ययन*सँग सम्बन्धित रहेको छ । यस शोधपत्रको मोरङ जिल्लाका कक्षा आठमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको समग्र लेख्य चिह्न प्रयोग क्षमता पत्ता लगाउनु, सामुदायिक विद्यालय र संस्थागत विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको लेख्य चिह्न प्रयोग क्षमताको तुलनात्मक स्थिति पहिचान गर्नु साथै लैङ्गिकता र भाषिक पृष्ठभूमिका आधारमा विद्यार्थीहरूको लेख्य चिह्न प्रयोग क्षमताको अवस्था पत्ता लगाउनु आदि उद्देश्यहरू रहेका छन् ।

प्रस्तुत शोधपत्र तयार पार्ने क्रममा मोरङ जिल्लाको विराटनगर महानगरपालिकाका १० वटा विद्यालयहरूमा प्रत्यक्ष उपस्थित भई कक्षा आठमा अध्ययनरत सामुदायिक विद्यालयका ५० जना र संस्थागत विद्यालयका ५० जना विद्यार्थीहरूको लेख्य चिह्न प्रयोग क्षमताको अध्ययन गरिएको छ । यस शोधपत्रमा मोरङ जिल्लाका कक्षा आठमा अध्ययनरत सम्पूर्ण विद्यार्थीहरू जनसङ्ख्याको रूपमा रहेका छन् तर अध्ययनको प्रयोजन, भौगोलिक विषमता, समय र आर्थिक कठिनाइजस्ता विविध कारणले गर्दा मोरङ जिल्लााका सम्पूर्ण विद्यार्थीहरूमा अध्ययन गर्न असम्भव भएकाले सरल यादृच्छिक नमुना छनोट पद्धतिका आधारमा मोरङ जिल्लाको विराटनगर महानगरपालिकाका पाँचवटा सामुदायिक र पाँचवटा संस्थागत गरी जम्मा दशवटा विद्यालयहरू प्रतिनिधि विद्यालयका रूपमा रहेका छन् । साथै स्तरीकृत नमुना छनोट पद्धतिका आधारमा प्रत्येक विद्यालयहरूबाट कक्षा आठमा अध्ययनरत पाँच जना छात्र र पाँच जना छात्राहरू, पाँच जना पहिलो भाषी नेपाली र पाँच जना दोस्रो भाषी नेपाली गरी जम्मा १०० जना विद्यार्थीहरूलाई प्रतिनिधि नमुनाका रूपमा छनोट गरिएको छ ।

प्रस्तुत शीर्षकमा अनुसन्धान गर्नका लागि लेख्य चिह्नसँग सम्बन्धित भएर श्रुतिलेखन, कुनै पनि लेख्य चिह्न प्रयोग नभएको एक अनुच्छेद दिई तोकिएको चिह्न प्रयोग गर्न लगाउने, वस्तुगत प्रश्न र स्वतन्त्र लेखन आदिमा आधारित भएर प्रश्नपत्र निर्माण गरिएको छ । जुन ४० पूर्णाङ्कको रहेको छ भने उक्त प्रश्नको उत्तर लेख्नका लागि ४५ मिनेट समय उपलब्ध गराइएको छ । उक्त परीक्षणबाट प्राप्त प्राप्ताङ्कका आधारमा व्याख्या विश्लेषण गरिएको छ ।

मोरङ जिल्लाका कक्षा आठमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको लेख्य चिह्न प्रयोग क्षमताको अध्ययनबाट निम्नलिखित निष्कर्षहरू निकालिएको छ :

प्रतिशतका आधारमा समग्र विद्यार्थीहरूको लेख्य चिह्न प्रयोग क्षमताको विश्लेषण गर्दा विद्यार्थीले प्राप्त गरेका प्राप्ताङ्कलाई चार श्रेणीमा विभाजन गरिएको छ । जसमा ५०-७५ प्रतिशतसम्म अङ्क प्राप्त गर्ने विद्यार्थी सङ्ख्या ५५ जना अर्थात् ५५ प्रतिशत रहेकाले प्रतिशतका आधारमा समग्र विद्यार्थीहरूको लेख्य चिह्न प्रयोग क्षमता उच्च रहेको देखिन्छ ।

समग्र विद्यार्थीहरूको लेख्य चिह्न प्रयोग क्षमताको मध्यमान २१.४९ र मानक विचलन ४.७८ रहेको छ । मध्यमानभन्दा कम अङ्क प्राप्त गर्ने ४९ जना अर्थात् ४९ प्रतिशत र मध्यमानभन्दा बढी अङ्क प्राप्त गर्ने ५१ जना अर्थात् ५१ प्रतिशत विद्यार्थीहरू रहेका छन् । यसरी समग्र मध्यमानलाई आधार मानेर हेर्दा मध्यमानभन्दा बढी अङ्क प्राप्त गर्ने विद्यार्थी सङ्ख्या धेरै भएकाले समग्र विद्यार्थीहरूको लेख्य चिह्न प्रयोग क्षमता राम्रो रहेको देखिन्छ । यसैगरी मानक विचलन ४.७८ भएकाले समग्र विद्यार्थीहरूले प्राप्त गरेको प्राप्ताङ्कको वितरणमा धेरै भिन्नता रहेको पाइदैंन ।

समग्र लेख्य चिह्न प्रयोग क्षमताका दृष्टिले प्रत्येक चिह्नहरूको मध्यमान र मानक विचलन निकाली विश्लेषण गर्दा पूर्णविराम, योजक र निर्देशक चिह्न प्रयोगमा विद्यार्थीहरू राम्रो रहेको पाइयो भने प्रश्नवाचक, अल्पविराम, अर्धविराम, उद्गार, कोष्ठक र उद्धरण चिह्न प्रयोगमा विद्यार्थीहरू कमजोर रहेको पाइयो ।

विद्यालय प्रकृतिका आधरमा सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरूको लेख्य चिह्न प्रयोग क्षमताको विश्लेषण गर्दा सामुदायिक विद्यालयको मध्यमान २०.३६ र संस्थागत विद्यालयको मध्यमान २२.६२ रहेको पाइन्छ । यसअनुसार सामुदायिक विद्यालयको तुलनामा संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरूको लेख्य चिह्न प्रयोग क्षमता राम्रो रहेको देखिन्छ । त्यसैगरी सामुदायिक विद्यालयको मानक विचलन ४.१९ र संस्थागत विद्यालयको मानक विचलन ५.०२ रहेको पाइन्छ । सामुदायिक विद्यालयको मानक विचलन कम भएकाले विद्यार्थीहरूले प्राप्त गरेको प्राप्ताङ्कको वितरणमा समानता पाइन्छ । यसर्थ संस्थागत विद्यालयको तुलनामा सामुदायिक विद्यालयको लेख्य चिह्न प्रयोग क्षमता राम्रो रहेको देखिन्छ ।

विद्यालय प्रकृतिका आधारमा प्रत्येक चिह्नहरूको मध्यमान निकाली विश्लेषण गरिएको छ । जसमा पूर्णविराम, अल्पविराम, उद्गार, योजक, कोष्ठक र निर्देशक चिह्न प्रयोगमा सामुदायिक विद्यालयको तुलनामा संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरू बढी सचेत रहेका छन् । त्यसैगरी प्रश्नवाचक र उद्धरण चिह्न प्रयोगमा संस्थागत विद्यालयका तुलनामा सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीहरू बढी सचेत रहेका छन् ।

विद्यालय प्रकृतिका आधारमा प्रत्येक चिह्नहरूको मानक विचलन निकाली विश्लेषण गरिएको छ । जसमा पूर्णविराम, योजक, कोष्ठक, उद्धरण र निर्देशक चिह्न प्रयोगमा सामुदायिक विद्यालयको तुलनामा संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरूको प्राप्ताङ्कको वितरणमा समानता पाइन्छ । त्यसैगरी प्रश्नवाचक, अल्पविराम र उद्गार चिह्न प्रयोगमा संस्थागत विद्यालयका तुलनामा सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीहरूको प्राप्ताङ्कको वितरणमा समानता पाइन्छ भने अर्धविराम चिह्न प्रयोगमा सामुदायिक विद्यालय र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरूको प्राप्ताङ्कको वितरण समान रहेको पाइन्छ ।

लैङ्गिकताका आधारमा छात्र र छात्राहरूको लेख्य चिह्न प्रयोग क्षमताको विश्लेषण गर्दा छात्रहरूको मध्यमान २१.८२ र छात्राहरूको मध्यमान २१.३ रहेको पाइन्छ । यसअनुसार छात्राहरूको तुलनामा छात्रहरूको लेख्य चिह्न प्रयोग क्षमता राम्रो रहेको देखिन्छ । त्यसैगरी छात्रहरूको मानक विचलन १.५८ र छात्राहरूको मानक विचलन ४.६२ रहेको पाइन्छ । छात्रहरूको मानक विचलन कम भएकाले विद्यार्थीहरूले प्राप्त गरेको प्राप्ताङ्कको वितरणमा समानता पाइन्छ । यसर्थ छात्राहरूको तुलनामा छात्रहरूको लेख्य चिह्न प्रयोग क्षमता राम्रो रहेको देखिन्छ ।

लैङ्गिकताका आधारमा प्रत्येक चिह्नहरूको मध्यमान निकाली विश्लेषण गरिएको छ । जसमा पूर्णविराम, अल्पविराम, उद्गार, कोष्ठक र उद्धरण चिह्न प्रयोगमा छात्रहरूको तुलनामा छात्राहरू बढी सचेत रहेका छन् । त्यसैगरी प्रश्नवाचक, अर्धविराम, योजक र निर्देशक चिह्न प्रयोगमा छात्राहरूको तुलनामा छात्रहरू बढी सचेत रहेका छन् ।

लैङ्गिकताका आधारमा प्रत्येक चिह्नहरूको मानक विचलन निकाली विश्लेषण गरिएको छ । जसमा पूर्णविराम, प्रश्नवाचक, अल्पविराम, योजक, उद्धरण र निर्देशक चिह्न प्रयोगमा छात्राहरूको तुलनामा

छात्रहरूको प्राप्ताङ्कको वितरणमा समानता पाइन्छ । त्यसैगरी अर्धविराम, उद्‌गार र कोष्ठक चिह्न प्रयोगमा छात्रहरूको तुलनामा छात्राहरूको प्राप्ताङ्कको वितरणमा समानता पाइन्छ ।

भाषिक पृष्ठभूमिका आधारमा पहिलो भाषी नेपाली र दोस्रो भाषी नेपाली विद्यार्थीहरूको विश्लेषण गर्दा पहिलो भाषी नेपाली विद्यार्थीहरूको मध्यमान २२.९ र दास्रो भाषी नेपाली विद्यार्थीहरूको मध्यमान २०.२२ रहेको पाइन्छ । यसअनुसार दास्रो भाषी नेपाली विद्यार्थीहरूको तुलनामा पहिलो भाषी नेपाली विद्यार्थीहरूको लेख्य चिह्न प्रयोग क्षमता राम्रो रहेको देखिन्छ । त्यसैगरी पहिलो भाषी नेपाली विद्यार्थीहरूको मानक विचलन ४.२७ र दोस्रो भाषी नेपाली विद्यार्थीहरूको मानक विचलन ३.४३ रहेको पाइन्छ । दोस्रो भाषी नेपाली विद्यार्थीहरूको मानक विचलन कम भएकाले विद्यार्थीहरूले प्राप्त गरेको प्राप्ताङ्कको वितरणमा समानता पाइन्छ । यसर्थ पहिलो भाषी नेपाली विद्यार्थीहरूको तुलनामा दोस्रो भाषी नेपाली विद्यार्थीहरूको लेख्य चिह्न प्रयोग क्षमता राम्रो रहेको देखिन्छ ।

भाषिक पृष्ठभूमिका आधारमा प्रत्येक चिह्नहरूको मध्यमान निकाली विश्लेषण गरिएको छ । जसमा सबै पूर्णविराम, प्रश्नवाचक, अल्पविराम, अर्धविराम, उद्‌गार, योजक, कोष्ठक, उद्धरण र निर्देशक चिह्न प्रयोगमा दोस्रो भाषी नेपाली विद्यार्थीहरूको तुलनामा पहिलो भाषी नेपाली विद्यार्थीहरू बढी सचेत रहेका छन् ।

भाषिक पृष्ठभूमिका आधारमा प्रत्येक चिह्नहरूको मानक विचलन निकाली विश्लेषण गरिएको छ । जसमा पूर्णविराम, प्रश्नवाचक, अर्धविराम, योजक र निर्देशक चिह्न प्रयोगमा दोस्रो भाषी नेपाली विद्यार्थीहरूको तुलनामा पहिलो भाषी नेपाली विद्यार्थीहरूको प्राप्ताङ्कको वितरणमा समानता पाइन्छ । त्यसैगरी अल्पविराम, उद्‌गार र उद्धरण चिह्न प्रयोगमा पहिलो भाषी नेपाली विद्यार्थीहरूको तुलनामा दोस्रो भाषी नेपाली विद्यार्थीहरूको प्राप्ताङ्कको वितरणमा समानता पाइन्छ भने कोष्ठक चिह्न प्रयोगमा पहिलो भाषी नेपाली र दोस्रो भाषी नेपाली विद्यार्थीहरूको प्राप्ताङ्कको वितरण समान रहेको पाइन्छ ।

विषयसूची

पृष्ठ

अध्याय एक
शोधपरिचय

१.१ अध्ययनको पृष्ठभूमि १

१.२ समस्या कथन २

१.३ शोधको उद्देश्य ३

१.४ अध्ययनको उपयोगिता र सान्दर्भिकता ४

१.५ अध्ययनको परिसीमा ४

अध्याय दुई
पूर्वकार्यको समीक्षा र सैद्धान्तिक अवधारण

२.१ पूर्वकार्यको समीक्षा ६

२.१.१ पुस्तक समीक्षा ६

२.१.२ शोधपत्रको समीक्षा ८

२.२ सैद्धान्तिक अवधारणा १२

२.२.१ लेख्य चिह्नको परिचय १२

२.२.३ लेख्य चिह्नको प्रकार १३

२.२.३.१ पूर्णविराम चिह्न (।) १३

२.२.३.२ प्रश्नवाचक चिह्न (?) १४

२.२.३.३ अल्पविराम (,) १५

२.२.३.४ अर्धविराम (;) १६

२.२.३.५ विस्मयसूचक/उद्‍गार चिह्न (!) १७

२.२.३.६ योजक चिह्न (-) १७

२.२.३.७ कोष्ठक चिह्न ( ) १८

२.२.३.८ उद्धरण चिह्न ('...' "...") १८

२.२.३.९ निर्देशक चिह्न (:-/:) १९

२.५ लेख्य चिह्नको आवश्यकता १९

२.६ लेख्य चिह्न शिक्षण कार्यकलाप २०

२.७ लेख्य चिह्नको प्रयोजन २१

अध्याय तिन

अध्ययन विधि र प्रक्रिया

३.१ अध्ययन विधि २२
३.२ अध्यायन प्रक्रिया २२
३.२.१ जनसंख्या क्षेत्र २२
३.२.२ प्रतिनिधि नमुना छनोट २२
३.२.३ सामग्रीका स्रोत २२
(क) प्राथमिक स्रोत २२
(ख) द्वितीय स्रोत २३
३.२.४ सामग्री निर्माण २३
३.२.५ सामग्री सङ्कलन २३
३.२.६ विश्लेषण प्रक्रिया २३
३.३ अध्ययनको रूपरेखा २५

अध्याय चार

मोरङ जिल्लाका कक्षा आठमा अध्यायनरत विद्यार्थीहरूको समग्र लेख्य चिह्न प्रयोग क्षमताको अध्यायन

४.१ मोरङ जिल्लाका कक्षा आठमा अध्यायनरत विद्यार्थीहरूको समग्र लेख्य चिह्न प्रयोग क्षमताको विश्लेषण २६
४.२ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा समग्र विद्यार्थीहरूको लेख्य चिह्न प्रयोग क्षमता २८
४.३ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा समग्र विद्यार्थीहरूको पूर्णविराम चिह्न प्रयोग क्षमता २९
४.४ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा समग्र विद्यार्थीहरूको प्रश्नवाचक चिह्न प्रयोग क्षमता ३०
४.५ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा समग्र विद्यार्थीहरूको अल्पविराम चिह्न प्रयोग क्षमता ३१
४.६ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा समग्र विद्यार्थीहरूको अर्धविराम चिह्न प्रयोग क्षमता ३२

४.७ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा समग्र विद्यार्थीहरूको उद्‌गार चिह्न प्रयोग क्षमता ३३

४.८ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा समग्र विद्यार्थीहरूको योजक चिह्न प्रयोग क्षमता ३४

४.९ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा समग्र विद्यार्थीहरूको कोष्ठक चिह्न प्रयोग क्षमता ३५

४.१० मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा समग्र विद्यार्थीहरूको उद्धरण चिह्न प्रयोग क्षमता ३६

४.११ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा समग्र विद्यार्थीहरूको निर्देशक चिह्न प्रयोग क्षमता ३७

अध्याय - पाँच

सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको लेख्य चिह्न प्रयोग क्षमताको तुलनात्मक अध्ययन

५.१ सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरूको लेख्य चिह्न प्रयोग क्षमता ३८

५.२ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरूको लेख्य चिह्न प्रयोग क्षमता ४०

५.३ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरूको पूर्णविराम चिह्न प्रयोग क्षमताको तुलना ४१

५.४ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरूको प्रश्नवाचक चिह्न प्रयोग क्षमताको तुलना ४३

५.५ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरूको अल्पविराम चिह्न प्रयोग क्षमताको तुलना ४४

५.६ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरूको अर्धविराम चिह्न प्रयोग क्षमताको तुलना ४५

५.७ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरूको उद्‌गार चिह्न प्रयोग क्षमताको तुलना ४६

५.८ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरूको योजक चिह्न प्रयोग क्षमताको तुलना ४८

५.९ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरूको कोष्ठक चिह्न प्रयोग क्षमताको तुलना ४९

५.१० मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरूको उद्धरण चिह्न प्रयोग क्षमताको तुलना ५०

५.११ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरूको निर्देशक चिह्न प्रयोग क्षमताको तुलना ५२

अध्याय - छ

लैङ्गिकता र भाषिक पृष्ठभूमिका आधारमा विद्यार्थीहरूको लेख्य चिह्न प्रयोग क्षमता

६.१ लैङ्गिकताकका आधारमा लेख्य चिह्न प्रयोग क्षमता ५४

६.१.१ लैङ्गिकताकका आधारमा लेख्य चिह्न प्रयोग क्षमता ५४

६.१.२ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा छात्र र छात्राहरूको लेख्य चिह्न प्रयोग क्षमता ५६

६.१.३ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा छात्र र छात्राहरूको पूर्णविराम चिह्न प्रयोग क्षमता ५८

६.१.४ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा छात्र र छात्राहरूको प्रश्नवाचक चिह्न प्रयोग क्षमता ५९

६.१.५ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा छात्र र छात्राहरूको अल्पविराम चिह्न प्रयोग क्षमता ६०

६.१.६ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा छात्र र छात्राहरूको अल्पविराम चिह्न प्रयोग क्षमता ६१

६.१.७ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा छात्र र छात्राहरूको उद्गार चिह्न प्रयोग क्षमता ६३

६.१.८ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा छात्र र छात्राहरूको योजक चिह्न प्रयोग क्षमता ६४

६.१.९ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा छात्र र छात्राहरूको कोष्ठक चिह्न प्रयोग क्षमता ६५

६.१.१० मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा छात्र र छात्राहरूको उद्धरण चिह्न प्रयोग क्षमता ६६

६.१.११ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा छात्र र छात्राहरूको निर्देशक चिह्न प्रयोग क्षमता ६८

६.२ भाषिक पृष्ठभूमिका आधारमा लेख्य चिह्न प्रयोग क्षमता ६९

६.२.१ भाषिक पृष्ठभूमिका आधारमा लेख्य चिह्न प्रयोग क्षमता ६९

६.२.२ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा पहिलो भाषी नेपाली र दोस्रो भाषी नेपाली विद्यार्थीहरूको लेख्य चिह्न प्रयोग क्षमता ७१

६.२.३ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा पहिलो भाषी नेपाली र दोस्रो भाषी नेपाली विद्यार्थीहरूको पूर्णविराम चिह्न प्रयोग क्षमता ७३

६.२.४ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा पहिलो भाषी नेपाली र दोस्रो भाषी नेपाली विद्यार्थीहरूको प्रश्नवाचक चिह्न प्रयोग क्षमता ७४
६.२.५ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा पहिलो भाषी नेपाली र दोस्रो भाषी नेपाली विद्यार्थीहरूको अल्पविराम चिह्न प्रयोग क्षमता ७६
६.२.६ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा पहिलो भाषी नेपाली र दोस्रो भाषी नेपाली विद्यार्थीहरूको अर्धविराम चिह्न प्रयोग क्षमता ७७
६.२.७ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा पहिलो भाषी नेपाली र दोस्रो भाषी नेपाली विद्यार्थीहरूको उद्‌गार चिह्न प्रयोग क्षमता ७९
६.२.८ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा पहिलो भाषी नेपाली र दोस्रो भाषी नेपाली विद्यार्थीहरूको योजक चिह्न प्रयोग क्षमता ८०
६.२.९ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा पहिलो भाषी नेपाली र दोस्रो भाषी नेपाली विद्यार्थीहरूको कोष्ठक चिह्न प्रयोग क्षमता ८२
६.२.१० मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा पहिलो भाषी नेपाली र दोस्रो भाषी नेपाली विद्यार्थीहरूको उद्धरण चिह्न प्रयोग क्षमता ८३
६.२.११ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा पहिलो भाषी नेपाली र दोस्रो भाषी नेपाली विद्यार्थीहरूको निर्देशक चिह्न प्रयोग क्षमता ८५

अध्याय सात

सारांश, निष्कर्ष र उपयोगिता

७.१ सारांश ८७
७.२ निष्कर्ष ८८
७.३ उपयोगिता ९१
७.३.१ नीतिगत तह ९२
७.३.२ प्रयोगगत तह ९२
सन्दर्भसामग्री सूची
परिशिष्ट
व्यक्तिवृत्त

तालिका सूची

पृष्ठ

तालिका १ : प्रतिशतका आधारमा समग्र विद्यार्थीहरूको लेख्य चिह्न प्रयोग क्षमता २६

तालिका २ : समग्र विद्यार्थीहरूको लेख्य चिह्न प्रयोग क्षमता २८

तालिका ३ : समग्र विद्यार्थीहरूको पूर्णविराम चिह्न प्रयोग क्षमता २९

तालिका ४ : समग्र विद्यार्थीहरूको प्रश्नवाचक चिह्न प्रयोग क्षमता ३०

तालिका ५ : समग्र विद्यार्थीहरूको अल्पविराम चिह्न प्रयोग क्षमता ३१

तालिका ६ : समग्र विद्यार्थीहरूको अर्धविराम चिह्न प्रयोग क्षमता ३२

तालिका ७ : समग्र विद्यार्थीहरूको उद्गार चिह्न प्रयोग क्षमता ३३

तालिका ८ : समग्र विद्यार्थीहरूको योजक चिह्न प्रयोग क्षमता ३४

तालिका ९ : समग्र विद्यार्थीहरूको कोष्ठक चिह्न प्रयोग क्षमता ३५

तालिका १० : समग्र विद्यार्थीहरूको उद्धरण चिह्न प्रयोग क्षमता ३६

तालिका ११ : समग्र विद्यार्थीहरूको निर्देशक चिह्न प्रयोग क्षमता ३७

तालिका १२ : प्रतिशतका आधारमा समग्र विद्यार्थीहरूको लेख्य चिह्न प्रयोग क्षमता ३८

तालिका १३ : सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरूको लेख्य चिह्न प्रयोग क्षमता ४०

तालिका १४ : पूर्णविराम चिह्न प्रयोग क्षमता ४२

तालिका १५ : प्रश्नवाचक चिह्न प्रयोग क्षमता ४३

तालिका १६ : अल्पविराम चिह्न प्रयोग क्षमता ४४

तालिका १७ : अर्धविराम चिह्न प्रयोग क्षमता ४६

तालिका १८ : उद्गार चिह्न प्रयोग क्षमता ४७

तालिका १९ : योजक चिह्न प्रयोग क्षमता ४८

तालिका २० : कोष्ठक चिह्न प्रयोग क्षमता ४९

तालिका २१ : उद्धरण चिह्न प्रयोग क्षमता ५१

तालिका २२ : निर्देशक चिह्न प्रयोग क्षमता ५२

तालिका २३ : प्रतिशतका आधारमा समग्र छात्र र छात्राहरूको लेख्य चिह्न प्रयोग क्षमता ५५

तालिका २४ : लैङ्गिकताका आधारमा छात्र र छात्राहरूको लेख्य चिह्न प्रयोग क्षमता ५७

तालिका २५ : पूर्णविराम चिह्न प्रयोग क्षमता ५८

तालिका २६ : प्रश्नवाचक चिह्न प्रयोग क्षमता ५९

तालिका २७ : अल्पविराम चिह्न प्रयोग क्षमता ६०

तालिका २८ : अर्धविराम चिह्न प्रयोग क्षमता ६२

तालिका २९ : उद्‌गार चिह्न प्रयोग क्षमता ६३

तालिका ३० : योजक चिह्न प्रयोग क्षमता ६४

तालिका ३१ : कोष्ठक चिह्न प्रयोग क्षमता ६५

तालिका ३२ : उद्धरण चिह्न प्रयोग क्षमता ६७

तालिका ३३ : निर्देशक चिह्न प्रयोग क्षमता ६८

तालिका ३४ : प्रतिशतका आधारमा पहिलोभाषी नेपाली र दोस्रोभाषी नेपालीहरूको लेख्य चिह्न प्रयोग क्षमता ६९

तालिका ३५ : भाषिक पृष्ठभूमिका आधारमा विद्यार्थीहरूको लेख्य चिह्न प्रयोग क्षमता ७२

तालिका ३६ : पूर्णविराम चिह्न प्रयोग क्षमता ७३

तालिका ३७ : प्रश्नवाचक चिह्न प्रयोग क्षमता ७५

तालिका ३८ : अल्पविराम चिह्न प्रयोग क्षमता ७६

तालिका ३९ : अर्धविराम चिह्न प्रयोग क्षमता ७८

तालिका ४० : उद्‌गार चिह्न प्रयोग क्षमता ७९

तालिका ४१ : योजक चिह्न प्रयोग क्षमता ८१

तालिका ४२ : कोष्ठक चिह्न प्रयोग क्षमता ८२

तालिका ४३ : उद्धरण चिह्न प्रयोग क्षमता ८४

तालिका ४४ : निर्देशक चिह्न प्रयोग क्षमता ८५

स्तम्भ चित्र सूची

पृष्ठ

स्तम्भ चित्र नं. १ प्रतिशतका आधारमा समग्र विद्यार्थीहरूको लेख्य चिह्न प्रयोग क्षमता २७

स्तम्भ चित्र नं. २ प्रतिशतका आधारमा समग्र विद्यार्थीहरूको लेख्य चिह्न प्रयोग क्षमता ४०

स्तम्भ चित्र नं. ३ प्रतिशतका आधारमा समग्र छात्र र छात्राहरूको लेख्य चिह्न प्रयोग क्षमता ५६

स्तम्भ चित्र नं. ४ प्रतिशतका आधारमा पहिलोभाषी नेपाली र दोस्रोभाषी नेपालीहरूको लेख्य चिह्न प्रयोग क्षमता ७१